

Välfärdsbarometern 2016

En rapport från SEB, juni 2016

SEB

Låga välfärdsförväntningar trots goda tider

Sveriges tillväxt är stark. Den svenska BNP-ökningen överträffar enligt prognoserna de flesta OECD-länder och arbetslösheten sjunker. Men trots de goda förutsättningarna är svenskarnas hållning till välfärdens kvalitet och omfattning fortsatt kritisk.

Sedan 2005 har SEB sammanställt attityderna till välfärdens tjänster och ersättningssystem i Välfärdsbarometern. Där publiceras bland annat ett Välfärdsindex som i en siffra samlar attityderna till de mest centrala delarna i vårt välfärdssystem. Årets undersökning visar att Sverige förvisso stiger marginellt i SEB:s Välfärdsindex 2016, från 49 till 50 på den 100-gradiga skalan, men också att de övriga nordiska länderna fortsatt ligger klart framför oss. Det finns ett tydligt gap mellan å ena sidan kraven och förväntningarna på välfärdstjänsterna och å andra sidan den kvalitet medborgarna upplever att de får.

Utöver det årliga välfärdsindexet lyfter Välfärdsbarometern 2016 fram utmaningar på pensionsområdet. Vi konstaterar att både den förväntade och den önskade pensionsåldern stiger – men det sker inte i den takt som krävs för att nå upp till en pensionsålder i linje med t.ex. pensionsåldersutredningens föreslagna riktålder. Och vad värre är, de stigande förväntningarna verkar inte åtföljas av motsvarande förändringar i faktiskt beteende. Önskemålen om när man vill gå i pension tycks inte heller räcka för att ge pensioner på den nivå som svenskarna önskar, 75 procent av slutlönen.

De dystra förväntningarna på pensionerna illustreras av att en majoritet idag tror att deras generation kommer att få det sämre än deras föräldrars generation när det gäller pension. Det är en stark kontrast mot den framtidsoptimism som finns på de flesta andra områden, t.ex. arbetsinkomster, boendestandard och hälsa. Tron om pensionerna i framtiden har successivt försämrats under nästan ett decennium. Den negativa synen kan tyckas paradoxal, då pensionerna aldrig har varit högre än idag och knappast lär sjunka i absoluta mått. Men synen på pensionsinkomsterna är relativ och som andel av arbetsinkomsterna finns det anledning att tro att pensionerna är på väg ner.

Parallellt med denna försämrade tilltro till pensionerna har andelen som tror att de har ett mycket stort behov av privat pensionssparande ökat. Från en knapp tredjedel 2010 till nästan hälften idag. Samtidigt är det bara 47 procent som anser sig spara på den nivå som de behöver om de slutar arbeta vid 65.

Välfärdsbarometern redovisar också nya data om pensionerna till dem som invandrar hit mitt i livet. SCB redovisar pensionsinkomster på så lite som 2 000 kronor i månaden, som i fallet med invandrare från Syrien mellan 70 och 74 år.

De individer som invandrat till Sverige och har några år kvar i arbetslivet bör överväga om de kan arbeta längre och spara en del av sina inkomster. På så sätt kan de skapa ett något större ekonomiskt utrymme som pensionärer. De som redan gått i pension har svårare att påverka sina inkomster. Villkoren för dem kommer i hög grad att påverkas av vilket boende som står till buds och möjligheten för deras anhöriga i att bidra ekonomiskt.

För staten och Sveriges kommuner är det viktigt att nu planera för en växande grupp pensionärer med riktigt låga pensionsinkomster. De låga pensionerna är en utmaning som kräver eftertanke, både för individer och för ansvariga politiker.

På sikt påverkas framtidens pensioner främst av Sveriges allmänna ekonomiska utveckling och den demografiska balansen mellan människor i arbete och andelen äldre. Med en politik som ger jobb och tillväxt kan den invandring som skett därför leda till högre pensioner på sikt. Den utmaning som pensionssystemet står inför talar starkt för att det behövs en politik för fler i arbete.

Årets välfärdsbarometer ger en bra bild av hur svenskarnas attityder ser ut i välfärdsfrågorna, hur de står sig jämfört med våra nordiska grannar, vilka områden som är de mest centrala och hur vi tänker om framtidens pensioner. Förhoppningen är att bidra till den viktiga diskussionen om välfärdens kvalitet och pensionerna.

Jens Magnusson
Privatekonom, SEB

Sammanfattning

- Sveriges nivå i SEB:s Velfärdsindex har ökat på ett år från 49 till 50 på den 100-gradiga skalan. Velfärdsindex ökar även i Norge, 61 (+2), och Danmark, 60 (+1), men sjunker i Finland, 56 (-1).
- På tio av tolv välfärdsområden noterar Sverige lägst välfärdsindex i Norden. Det enda område där Sverige ligger högst är ekonomiskt stöd till föräldrar.
- Finland sticker ut i Norden som det enda land med fallande välfärdsindex 2016, 56 (-1). 2014 låg Finland i topp med ett sammanvägt index på 59.
- Stödet från arbetsförmedlingen är det välfärdsområde som svenskarna hyser lägst förtroende för, även om indexet stiger för andra året i rad till 36 (+4)
- Efter 2015 års höjning av a-kassan noteras i Sverige nu ett högre förtroende för arbetslöshetsersättningen, index 39 (+4). Sveriges a-kasseindex är dock fortfarande klart lägst i Norden.
- En majoritet, 53 procent, tror idag att deras generation kommer att få det sämre än deras föräldrars generation när det gäller pension. Förväntningarna på pensionerna har successivt försämrats under ett decennium.
- Knappt hälften, 47 procent, tror att de har ett mycket stort behov av privat pensionssparande för att få en rimlig pension. Det är betydligt fler än 2010 då det var mindre än var tredje, 29 procent, som ansåg att behovet var mycket stort.
- En majoritet, 51 procent, är positiva till att tjänstepension och allmän pension delas lika mellan makar vid en skilsmässa. Kvinnor och äldre är oftare positiva till en sådan regel.
- 2016 önskar svenskarna pensionera sig vid 63,8 års ålder. Den önskade pensionsdagen har skjutits framåt med fyra och en halv månad för varje år som gått sedan mätningarna inleddes 2008.
- Svenskarna tror att de kommer få 60 procent av slutlönen i pension. Men de menar att det kommer krävas betydligt mer för att få en rimlig och önskvärd ekonomisk standard, 75 procent.
- De senaste två decenniernas invandrare som kommit till Sverige som skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande och gått i pension har låga pensioner, i snitt cirka 4 700 kr i månaden.

Om SEB:s Välfärdsindex

Syftet med SEB:s Välfärdsindex är att med en siffra fånga attityderna kring de mest centrala delarna i vårt välfärdssystem.

SEB:s Välfärdsindex bygger på tolv olika frågor om tilltron till välfärdstjänster och trygghetssystem. Det är Demoskop som har gjort undersökningen och den bygger på 1000 genomförda telefonintervjuer i Sverige och 500 telefonintervjuer i respektive land, Danmark, Finland och Norge. Frågorna fångar om man känner sig trygg med att få tandvård, sjukvård, utbildning samt barn- och äldreomsorg av hög kvalitet. Frågorna om socialförsäkringarna och andra transfereringar tar reda på om man känner sig trygg med att få det ekonomiska stöd man behöver vid arbetslöshet, föräldraledighet, pensionering eller sjukdom.

Intervjupersonerna har fått gradera sin attityd på skalan ett till tio, där tio innebär att man till exempel tycker att vården håller mycket hög kvalitet eller att pensionen är tillräckligt hög. Slutligen vägs resultaten av alla frågor samman till ett index som kan variera mellan 0 och 100.

Svaren i undersökningen är subjektiva omdömen och öppnar för tolkningar. Svaren speglar hur människor upplever de olika delarna av välfärden och inte på vilken objektiv nivå välfärden är. Svaren påverkas alltså av hur debatten förs och hur förväntningarna är i de olika länderna.

Lågt men något stigande välfärdsindex i Sverige

I SEB:s sammanvägda välfärdsindex ligger Sverige fortsatt efter övriga Norden. Från låga indexet 48 för två år sedan 2014 har Sverige noterat en stegvis uppgång till 50 i år, 2016. Samtidigt har det sammanvägda nordiska välfärdsindexet stigit snabbare, från 54 till 58.

Norge sticker ut med Nordens högsta välfärdsindex. Vårt västra grannland noterar i år 61, det högsta sammanvägda välfärdsindex sedan mätningarna inleddes för fem år sedan. Norges index har stigit sakta men säkert varje år.

Finland sticker ut i Norden som det enda land med fallande välfärdsindex 2016. 2014 låg Finland i topp med ett sammanvägt index på 59. Efter två år med lägre noteringar ned till 2016 års siffra 56 har Finland bara Sverige bakom sig i denna nordiska välfärdsranking. Detta kan vara en återspeglning av att landet är det enda i denna jämförelse som haft fallande produktion de senaste två åren. Finland har också haft en stigande arbetslöshet i två år, till skillnad från Sverige och Danmark där arbetslösheten minskat. I Norge stiger arbetslösheten – men från en betydligt lägre nivå.

På tio av tolv välfärdsområden noterar Sverige lägst välfärdsindex. De enda områden där Sverige inte ligger sist gäller om alla har samma möjlighet att ta del av välfärden samt ekonomiskt stöd till föräldrar. På det senare området, stödet till föräldrar, har Sverige högst välfärdsindex i Norden.

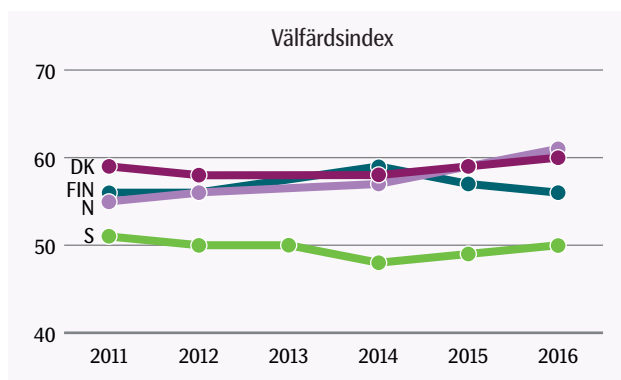
Norrmännen ger sitt lands välfärd högsta eller delat högsta nordiska betyg när det gäller sjukvårdens kvalitet, sjukvårdens tillgänglighet, sjukförsäkringen, att alla har samma möjlighet att ta del av välfärden, pensionerna, ekonomiskt stöd till arbetslösa, stöd från arbetsförmedlingen och äldreomsorgen.

Danmark har högsta eller delat högsta index på tre områden: tandvård, ekonomiskt stöd till arbetslösa, stöd från arbetsförmedlingen.

Finlands välfärdstjänster får högst index på två områden, barnomsorg och skola samt socialbidrag.

Vid en jämförelse mellan länderna ska man tänka på att undersökningen inte nödvändigtvis fångar de absoluta förhållandena utan hur välfärden uppfattas av medborgarna i respektive land. Ett lågt välfärdindex kan således

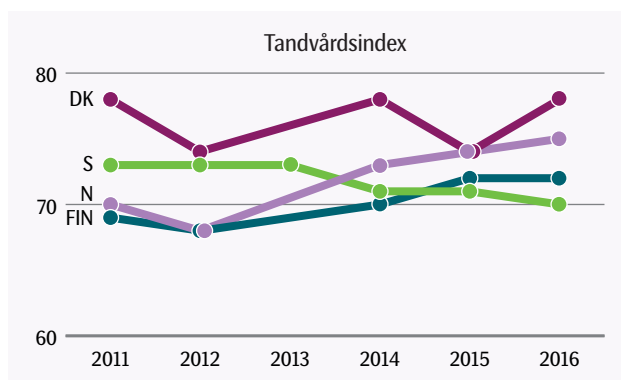
antingen bero på låg kvalitet eller på höga förväntningar som inte nås. Eller förstås på en kombination av dessa. Observera att det saknas uppgifter för Danmark, Norge och Finland för 2013 då undersökningen inte genomfördes i dessa länder då.

Högst index för dansk tandvård

Tandvården är även 2016 det välfärdsområde som får det högsta samlade betyget i Norden. Sverige har halkat ned från en nordisk andraplats 2012 till en fjärdeplats i år liksom i fjol. Norges bild av tandvården har gjort den motsatta resan. Från delad sistaplats i Norden 2012 har norrmännens bild av tandvården blivit alltmer positiv.

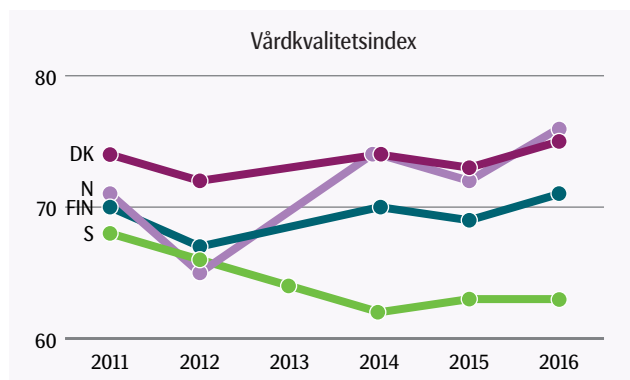
I Danmark är välfärdsindex för tandvården åter högst i Norden. Ingen annan välfärdstjänst i något av de nordiska länderna röner så hög uppskattning som tandvården i Danmark. På frågan om man kan känna sig trygg med att ha tillgång till tandvård av god kvalitet är Danmarks index 78 (+4). Det kan jämföras med Sverige 70 (-1), Norge 75 (+1) och Finland 72 (oförändrat).

Bättre vårdindex utom i Sverige

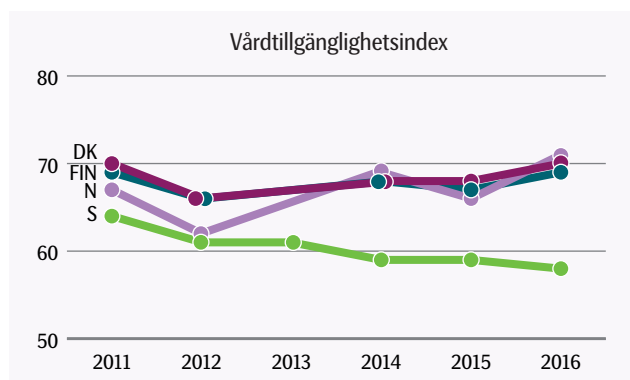
Vården får också ett relativt högt betyg i samtliga granskade länder, både vad gäller att ha tillgång till vård inom rimlig tid och att få vård med hög kvalitet. Mest nöjda i Norden med vårdens kvalitet är norrmännen 76 (+2) följt av danskarna 75 (+2) och av finländarna med 71 (+2).

Svenskarna är fortsatt minst nöjda, 63 (oförändrat).

I Norge 71 (+5), Danmark 70 (+2) och Finland 69 (+2) stiger nöjdheten också med möjligheten att få vård i tid, men i Sverige fortsätter kurvan att sluta nedåt 58 (-1).

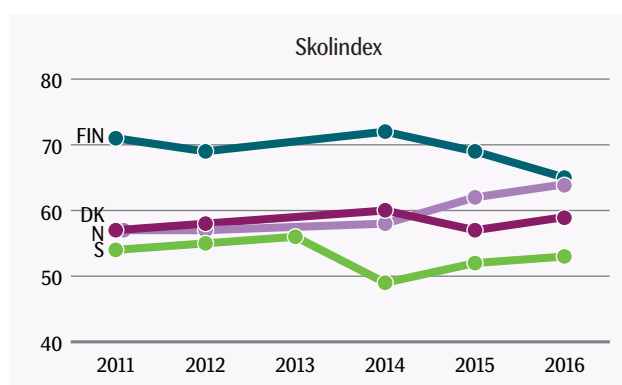
Det relativa svenska missnöjet med vården när det gäller både kvalitet och tillgänglighet tilltar således vid jämförelse med övriga Norden.

Finskt förtroende för skolan faller

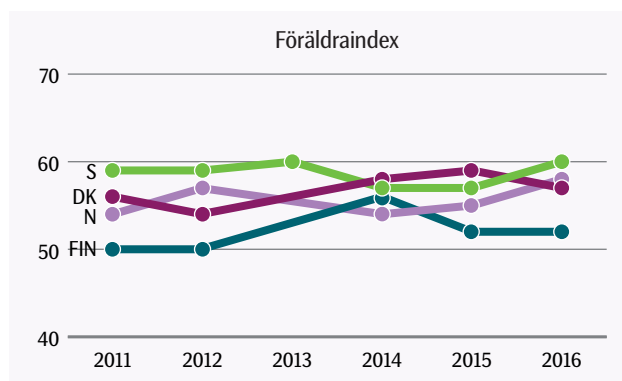
Den finska skolan framhålls ofta som ett föredöme. Det är också finländarna som haft det största förtroendet i Norden för det egna landets skola och barnomsorg. Så fortsätter det att vara men nu på en sjunkande nivå 65 (-4). Den allt mer negativa uppfattningen om skolan och barnomsorgen i Finland framgår av att index har fallit sju enheter på två år sedan 2014.

I Norge 64 (+2), Danmark 59 (+2) och Sverige 53 (+1) stärks index för skola och barnomsorg. Svenskarnas omdöme om skolan ligger fortsatt lägst, men på en något högre nivå jämfört med både 2015 och bottennoteringen från 2014.

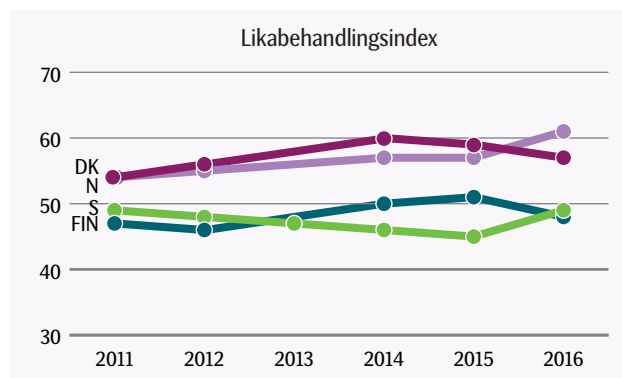
Föräldraindex högst i Sverige

På frågan om föräldrar kan känna sig trygga med att föräldrapenning och barnbidrag ger det ekonomiska stöd man behöver ligger Sverige på indexet 60 (+3). Svenskarna är därmed åter mest nöjda i Norden med denna del av välfärden som länge varit Sveriges bästa gren i förhållande till de övriga nordiska länderna. Danmark noterar ett något sjunkande index 57 (-2). I Norge stiger index till 58 (+3) medan det i Finland är stabilt 52 (oförändrat).

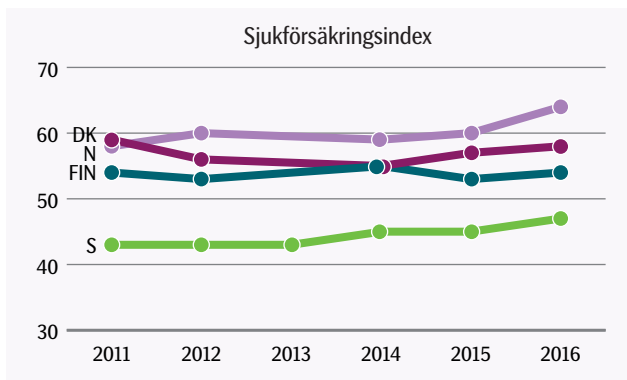
Jämlik välfärd?

Andelen som uppfattar att alla har samma möjlighet att ta del av välfärdsystemet ökar i Sverige efter att tidigare ha sjunkit fyra år i rad, nu till index 49 (+4). Därmed har Sverige inte längre lägst jämlikhetsindex i Norden, då Finland noterar 48 (-3). Norrmännen 61 (+3) har högst tilltro till att välfärden är lika för alla, följt av danskarna 57 (-2).

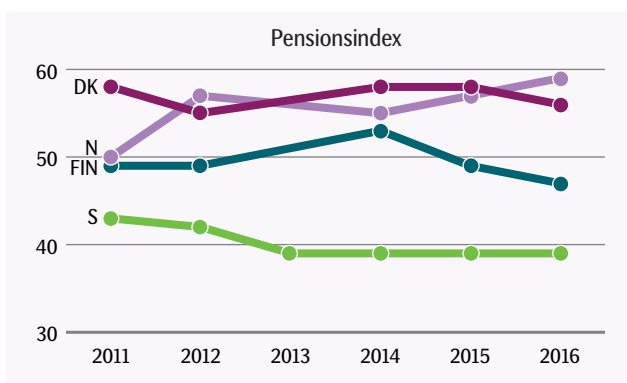
Stigande förtroende för sjukförsäkringen

I alla fyra länder stiger förtroendet för sjukförsäkringen något. Högst förtroende för sjukförsäkringen har man i Norge 64 (+4) följt av Danmark 58 (+1). I Finland stiger förtroendet för att man får det ekonomiska stöd man behöver om man blir sjuk till 54 (+1). Sverige har klart lägst, men något stigande, förtroende på detta område 47 (+2).

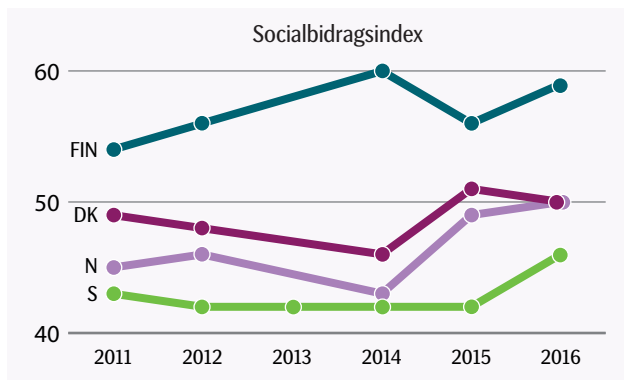
Stabilt lågt pensionsindex

Tilltron till att pensionärer får den pension de behöver fortsätter falla i Finland 47 (-2). Även danskt index faller 56 (-2). Endast Norge noterar stigande förtroende på detta område 59 (+2). Svenskt pensionsindex är stabilt lägst, 39 (oförändrat).

Finsk tilltro till socialbidrag

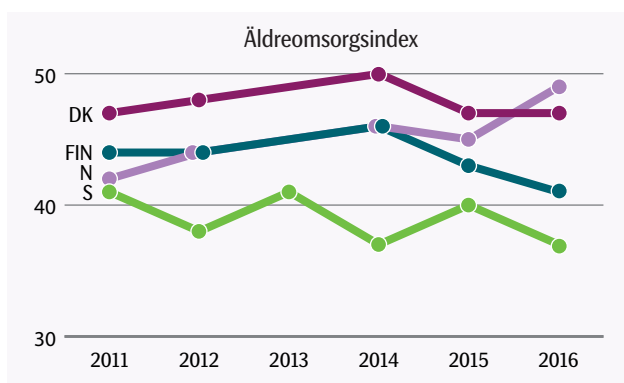
Högst förtroende för det bistånd man kan få om man hamnar i ekonomisk kris finns i Finland 59 (+3). Både i Sverige 46 (+4) och i Norge 50 (+1) stiger indexet. I Danmark är tilliten på detta område 50 (-1).

Äldreomsorg mest ifrågasatt

Äldreomsorgens nordiska index är den klart lägsta noteringen av de välfärdsområden som undersöks i detta välfärdsindex.

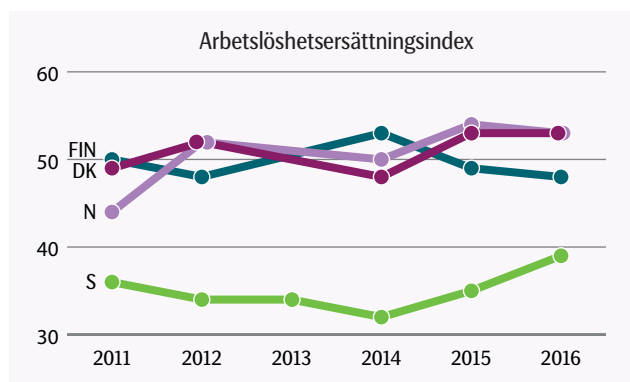
I endast ett land stiger förtroendet för att "äldreomsorgen tar hand om mig när jag är gammal". Norge noterar 49 (+4). Danmark 47 (oförändrat) och Finland 41 (-2). Sverige noterar åter ett lägre äldreomsorgsindex 37 (-3) och ligger kvar sist i jämförelsen.

Högre svenskt a-kasseindex

Kan man som arbetslös känna sig trygg med att få det ekonomiska stöd man behöver? På detta område är förtroendet för välfärdsinstitutionerna relativt lågt. Norge noterar index 53 (-1). Samma nivå råder i Danmark 53 (oförändrat). Finlands index sjunker till 48 (-1).

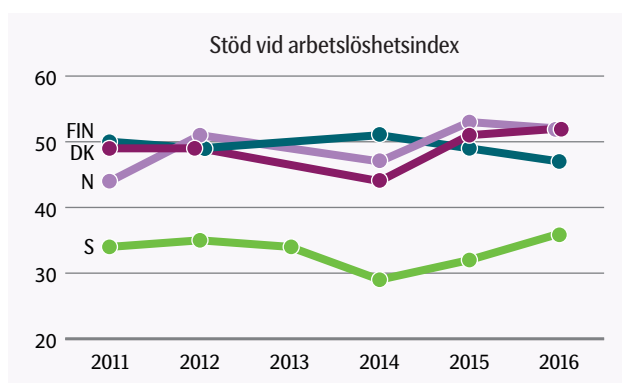
I september 2015, efter den senast undersökningen av nivån för välfärdsindex, genomförde den svenska regeringen en höjning av a-kassan. Högsta dagersättning höjdes från 680 till 910 kr. Svenskarna har nu ett högre förtroende för a-kassan 39 (+4). Sveriges a-kasseindex är dock fortfarande klart lägst i Norden.

Svensk arbetsförmedling i botten

Index för de offentliga arbetsförmedlingstjänsterna är lågt i Norden. Det är det undersökta välfärdsområde som har näst lägst index. Norge noterar 52 (-1) och Danmark 52 (oförändrat). Finland 47 (-2) uppmäter sjunkande index på detta område för andra året i rad. Sveriges index har en fortsatt uppgång till 36 (+4), en ökning med hela sju indexenheter sedan bottenåret 2014.

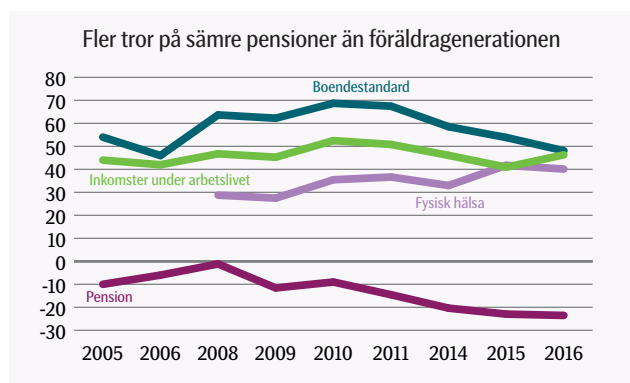
Sveriges index för arbetsförmedling är ändå fortsatt det lägsta av alla nordiska länders index på alla undersökta välfärdsområden.

Tema pensioner

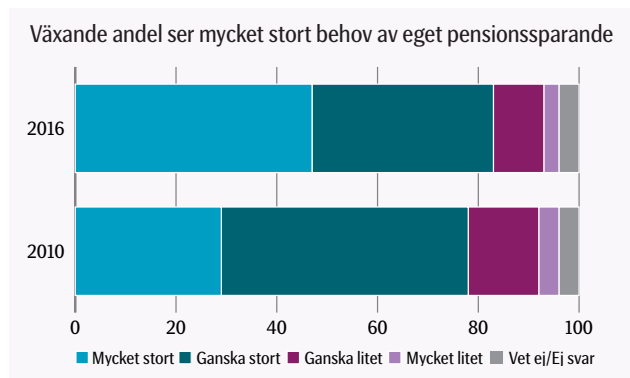
Oro för otillräckliga pensioner

En majoritet, 53 procent, tror idag att deras egen generation kommer att få det sämre än deras föräldrars generation när det gäller pension. SEB:s välfärdsbarometer har ställt frågan om detta generationsperspektiv på pensioner och några andra välfärdsområden sedan 2005. Förväntningarna om pensionerna har successivt försämrats under ett decennium.

Tror du att din generation kommer få det bättre eller sämre än dina föräldrars generation när det gäller pension, fysisk hälsa, inkomster under arbetslivet respektive boendestandard? Grafen redovisar balansmätt, d.v.s. andelen som tror att de kommer att få det bättre minus andelen som tror att de kommer att få det sämre.

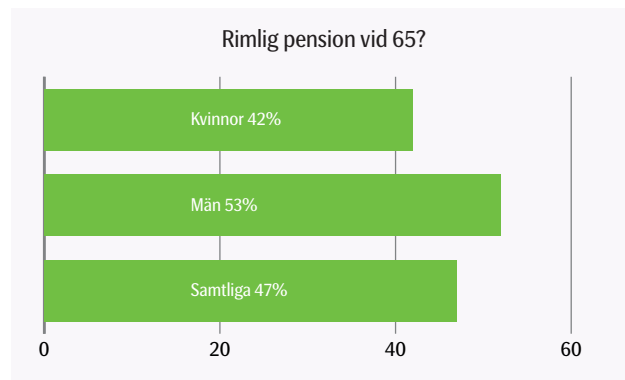
Knappt hälften, 47 procent, tror att de har ett mycket stort behov av privat pensionssparande för att få en rimlig pension. Det är betydligt fler än 2010 då det var mindre än var tredje, 29 procent, som ansåg att behovet var mycket stort.

Hur stort tror du att ditt behov är av någon form av eget pensionssparande för att du ska få en pension som är rimlig för dig?

Minoritet tror på rimlig pension vid 65

Något färre än hälften, 47 procent, av svenskarna tror, med den takt de har på sitt pensionssparande idag, att de kommer få en rimlig pension om de slutar arbeta vid 65. Endast två av fem kvinnor, 42 procent, har sådan tilltro till sitt pensionssparande.

Andel som tror att de, med den takt de nu har på sitt pensionssparande idag, kommer att få en rimlig pension om de går i pension vid 65 år.

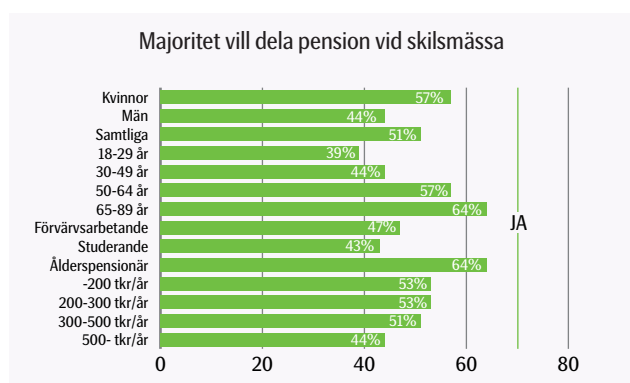
Jämställda pensioner?

År 2014 var den genomsnittliga totala pensionen för kvinnor 13 275 kronor och 19 819 kronor för män. Kvinnornas totala pension som andel av männens var således 67 procent 2014, enligt Pensionsmyndigheten.

Svenska folkets bild av skillnaderna mellan kvinnors och mäns pensioner stämmer väl med verkligheten. I genomsnitt tror man att kvinnors pensioner motsvarar 67 procent av männens, vilket är i nivå med uppfattningarna 2015 och 2014.

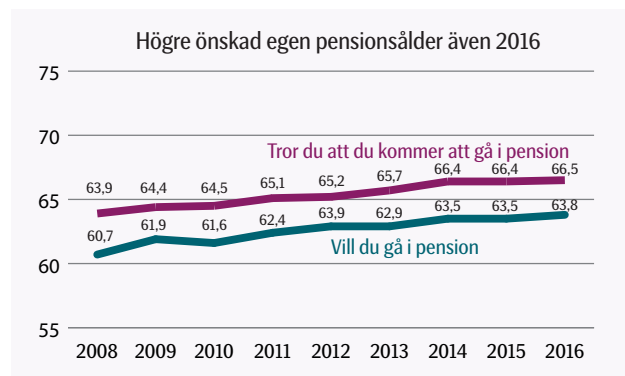
Insikten om skillnaderna mellan mäns och kvinnors pensioner är således i genomsnitt god. Kunskaperna om hur pensionsskillnaderna kan jämnas ut är dock tämligen låg. När det gäller möjligheten för makar och registrerade partners att överföra premiepensionen sinsemellan, är det endast fyra av tio, 40 procent, som känner till att den möjligheten finns. Det är till och med färre än 2014, då andelen var 48 procent.

Välfärdsbarometern har undersökt svenska folkets intresse för nya möjligheter att jämna ut pensionerna mellan makar. En majoritet, 51 procent, är positiva till att tjänstepension och allmän pension delas lika mellan makar vid en skilsmässa. Kvinnor och äldre är oftare positiva till en sådan regel.

Vid en skilsmässa har makarna normalt sett rätt till hälften av tillgångarna vardera, men tjänstepension och allmän pension tillhör respektive person. Vad tycker du, borde tjänstepension och allmän pension delas lika mellan makarna?

Stigande pensionsålder?

Ungefär vid vilken ålder vill du gå i pension? Vid vilken ålder tror du att du kommer att gå i pension?

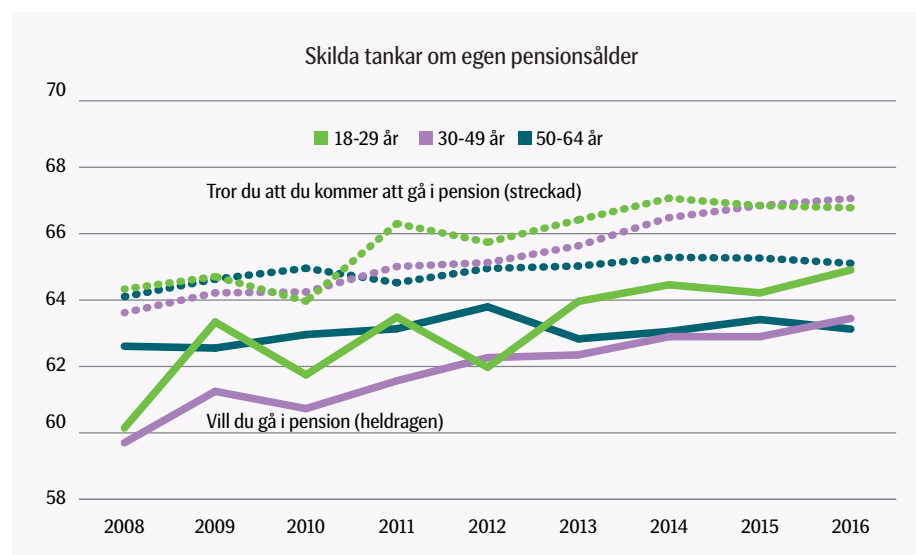
En faktor av stor betydelse för både de individuella pensionerna och för finansieringen av välfärdstjänsterna, är hur länge vi arbetar. SEB:s Välfärdsbarometer har sedan 2008 uppmätt en successiv höjning av den ålder då svenskarna önskar gå i pension. Då var den genomsnittliga önskade pensionsåldern 60,7 år. 2016 önskar svenskarna pensionera sig drygt tre år senare, vid 63,8 års ålder. Förhoppningarna om pensioneringen har således skjutits framåt med drygt tre år, eller med fyra och en halv månad för varje år som gått sedan mätningarna inleddes.

När man vill gå i pension är inte alltid samma sak som när man förväntar sig att man faktiskt kan gå i pension. Men även den förväntade pensionsåldern stiger. På frågan om när de tror att de kommer gå i pension svarade svenskarna i genomsnitt vid 63,9 års ålder 2008. I år har den förväntade pensionsåldern flyttats drygt två och ett halvt år framåt, till 66,5 år.

Höjd pensionsålder under 2020-talet?

Utträdesåldern från arbetslivet 2014 var i genomsnitt 63,8 år, enligt Pensionsmyndigheten. Det är en för tidig pensionsålder om vi på sikt både ska kunna finansiera välfärdstjänsterna och hålla uppe nivåerna på pensionerna utan att spara mer. Pensionsåldersutredningen föreslog 2013 därför att en riktålder för pensionering borde införas och att den stegvis ska höjas i takt med att medellivslängden stiger. 2040 skulle riktåldern för pensionering vara 68 år, enligt utredningens förslag. Men höjningarna skulle börja tidigare än så, redan 2022 skulle riktåldern höjas till 67 år, enligt förslaget.

Kommer svenskarnas högre önskade pensionsålder göra att den faktiska tidpunkten då de slutar arbeta skjuts fram så mycket att den når upp till den föreslagna riktåldern de närmaste åren? För att få ett underlag för att bedöma den saken har vi granskat vilka förväntningar och önskemål den grupp har som har närmast till pensioneringen, de mellan 50 och 64 år.

Ungefär vid vilken ålder vill du gå i pension? Vid vilken ålder tror du att du kommer att gå i pension?

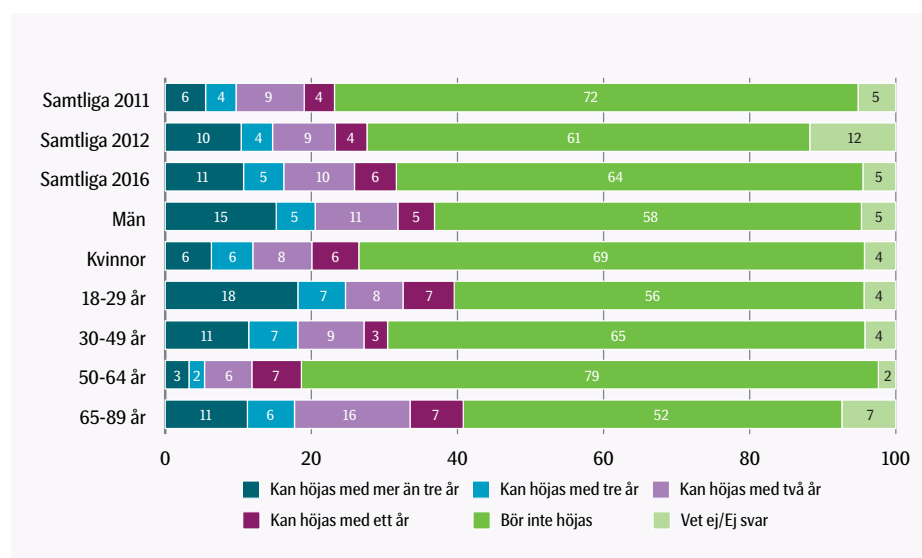
Resultatet är oroväckande. Den genomsnittliga förväntade och önskade pensionsåldern stiger visserligen, men inte bland dem som kommer att gå i pension de närmaste 15 åren, dvs. bland dagens 50 - 64-åringar. I den gruppen är förväntningar och önskningar överraskande stabila över tiden – de har inte ändrats trots att gruppens sammansättning successivt byts ut. Uppfattningarna tycks således, åtminstone delvis, vara förknippade med att tillhöra den åldersgruppen snarare än att tillhöra en viss generation.

Gruppen som kommer att gå i pension de närmaste åren vill i snitt lämna arbetslivet vid 63,1 års ålder. Och de förväntar sig göra det vid 65,1 års ålder. Men Pensionsåldersutredningen har alltså föreslagit en riktålder på 67 år från 2022. De 50-talister som detta rör har därmed ett gap mellan sina egna önskningar och utredningens förslag på nästan fyra år. Om och hur detta gap sluts kommer ha stor betydelse både för dessa individers pensioner och för diskussionen om höjd pensionsålder framöver.

Fler säger ja till högre lägsta pensionsålder

Idag kan man som tidigast ta ut sin allmänna pension från 61 års ålder och en klar majoritet, 58 procent, tycker inte att den åldern ska höjas. Men andelen som tycker att en höjning är acceptabel har ändå ökat sedan 2011. Då var endast 23 procent positiva till en höjning med ett år eller mer, nu är motsvarande siffra 32 procent.

Öppenheten för senarelagd pensionsålder har ett nära samband med den svarandes egen ålder. Mest positiva till en höjning av pensionsåldern är de yngsta, som har långt till den egna pensioneringen, och de äldsta som redan gått i pension. Men inte i någon av grupperna finns det en majoritet för att höja åldern då man kan börja ta ut allmän pension.

Idag finns ingen fast pensionsålder. Man får börja ta ut den allmänna pensionen när man vill från och med den månad man fyller 61 år, men man får högre pension ju längre man väntar. Nu diskuteras det att höja åldern när man får gå i pension. Vad tycker du? Tycker du att pensionsåldern...?

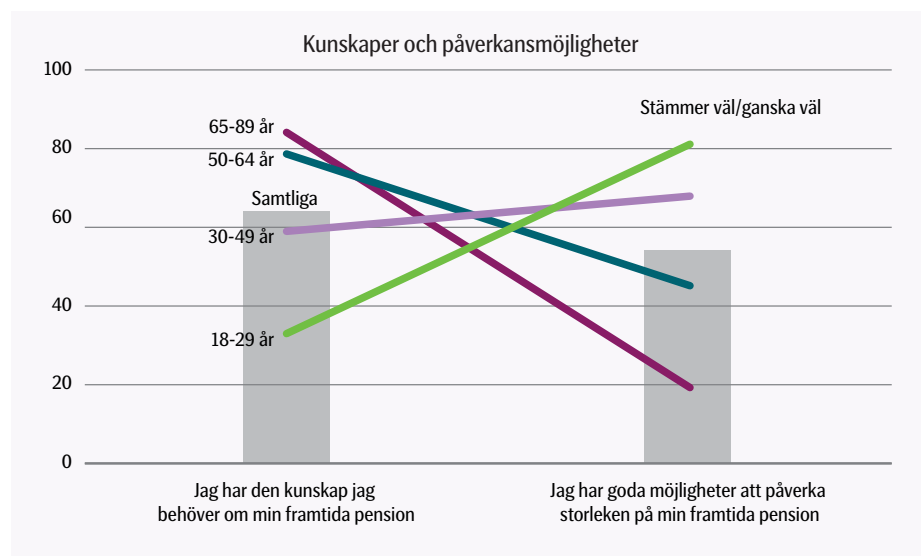
Pensionernas kunskapsparadox

Endast hälften tror att de har goda möjligheter att påverka hur mycket de kommer få ut i pension. En knapp majoritet tycker att de har de kunskaper de behöver för den framtida pensionen.

Skillnaderna mellan olika åldersgrupper är av naturliga skäl stora. Den yngsta gruppen uttrycker en hög (välgrundad) tilltro till möjligheterna att påverka den framtida pensionen. Fyra av fem 18-29-åringar instämmer i att de har goda möjligheter att påverka sin pension. Men endast var tredje anser sig ha den kunskap de behöver om deras framtida pension.

För den äldsta gruppen, 65 år och äldre, är förhållandet det motsatta. I den gruppen uppger fem av sex att de har den kunskap de behöver om pensionen, men endast var femte upplever att de kan påverka sin pension.

För att hårdra det kan man säga att de som har kunskaper om pensionen inte kan påverka sin pension. Och de som kan påverka sin pension har inte kunskaper. Det är en viktig uppgift för alla aktörer på pensionsområdet att bidra till att öka kunskaperna i de grupper som har möjlighet att påverka sina framtida pensioner.

1,8 månadslöner saknas

De som idag är 70 år har en pension som i genomsnitt är 66 procent av slutlönen, enligt SCB. Ingen nämnvärd skillnad finns mellan män och kvinnor när det gäller pensionens andel av lönen, men männen har högre lön och högre pension.

Välfärdsbarometern 2016 visar att vi i snitt tror att vi kommer få 60 procent av slutlönen i pension framöver. Men vi tror samtidigt att det kommer krävas mer för att få en rimlig och önskvärd ekonomisk standard, i genomsnitt 75 procent. Det innebär ett glapp mellan förväntad och önskad pensionsekonomi på hela 1,8 månadslöner per år.

Var tredje svensk har en särskilt dyster syn på deras väntade pension i relation till lönen, 31 procent tror att de kommer att få ut mindre än hälften av lönen i pension.

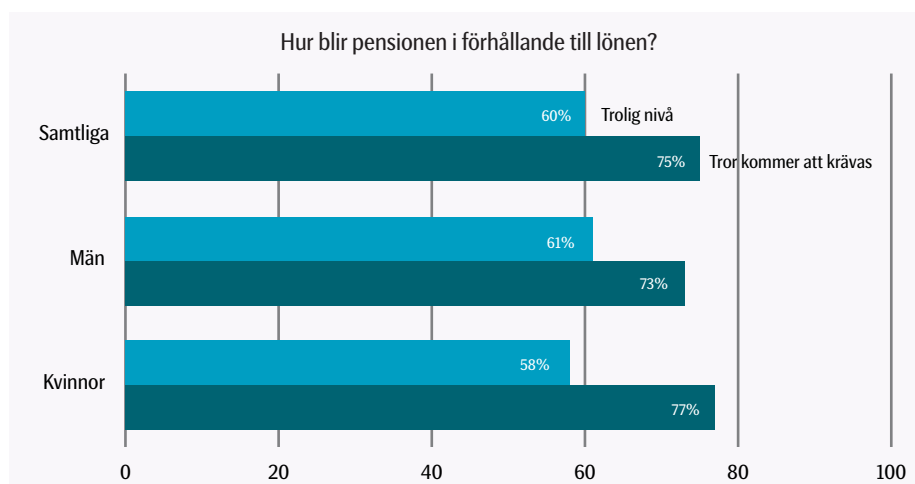
Skillnaden är särskilt stor för kvinnor. De förväntar sig i genomsnitt 58 procent av lönen men bedömer att 77 procent skulle krävas. För kvinnor motsvarar glappet mellan förväntad och önskad pensionsinkomst därmed 2,3 månadslöner.

Pensionsmyndigheten har lanserat en tumregel som säger att pensionen blir 75 procent av den sista lönen. För att nå en så hög pension krävs emellertid att en rad kriterier är uppfyllda. För en person född 1995 krävs det hon börjar arbeta heltid vid 23 års ålder, har

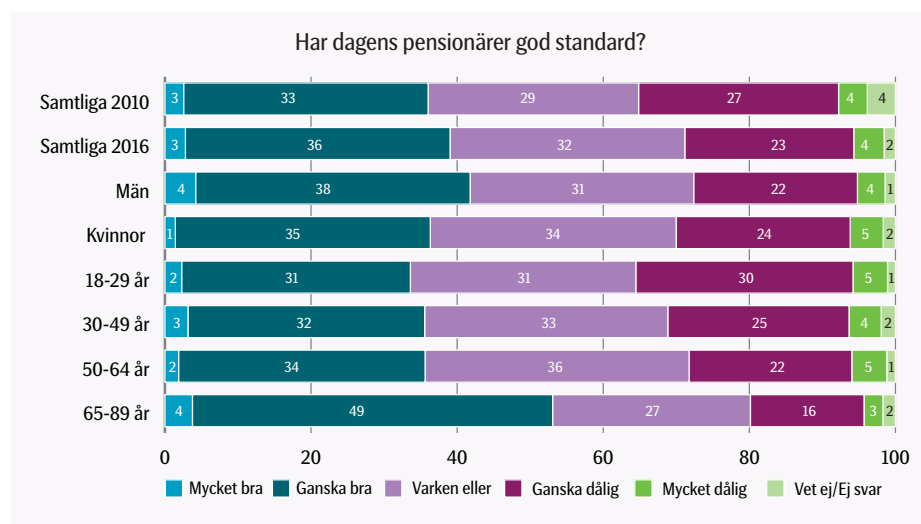
tjänstepension, har en jämn löneutveckling hela livet och fortsätter arbeta heltid fram till att hon blir 68 år och 10 månader gammal.

Det finns troligen individer som kommer klara av att uppfylla dessa kriterier och därmed nå upp till den önskade pensionen på 75 procent av slutlönen. Men man kan inte utgå från att alla kommer att klara av att nå ett 46-årigt heltidsarbetsliv. Idag är kvinnors arbetsliv i genomsnitt drygt 40 år och männens drygt 42 år. Bara omkring en tredjedel av alla 23-åringar arbetar heltid och alla på arbetsmarknaden har inte tjänstepension. Det är också många som inte själva kan välja sin pensionsålder utan av olika orsaker behöver sluta i förtid. Forskning vid Stockholms universitet visar att av dem som idag börjar ta ut ålderspension vid 65 års ålder är det bara ca. hälften som går i pension från arbete. Den andra hälften går i pension från sjukersättning (förtidspension), sjuk-skrivning eller arbetslöshet. För denna grupp är och kommer det att vara svårt eller omöjligt att nå upp till den längd på arbetslivet som krävs för att komma upp i de 75 procent som utgör pensionsmyndighetens tumregel.

För dem som av olika skäl inte kommer kunna arbeta hela vägen fram till nästan 69 års ålder riskerar pensionen alltså att bli lägre än önskade 75 procent. Därför är det viktigt för alla att tänka igenom alternativa strategier för att säkra en tillräcklig pension.

Hur stor andel i procent av din nuvarande lön tror du att du kommer få i pension.../...tror du att du kommer att behöva i pension för att ha en rimlig och önskvärd ekonomisk standard som pensionär?

Hur god ekonomisk standard tror du att pensionärer i Sverige har generellt sett?

Fyra av tio tror att dagens pensionärer generellt sett har en god ekonomisk standard. Det är en liten ökning sedan SEB:s Välfärdsbarometer ställde samma fråga 2010.

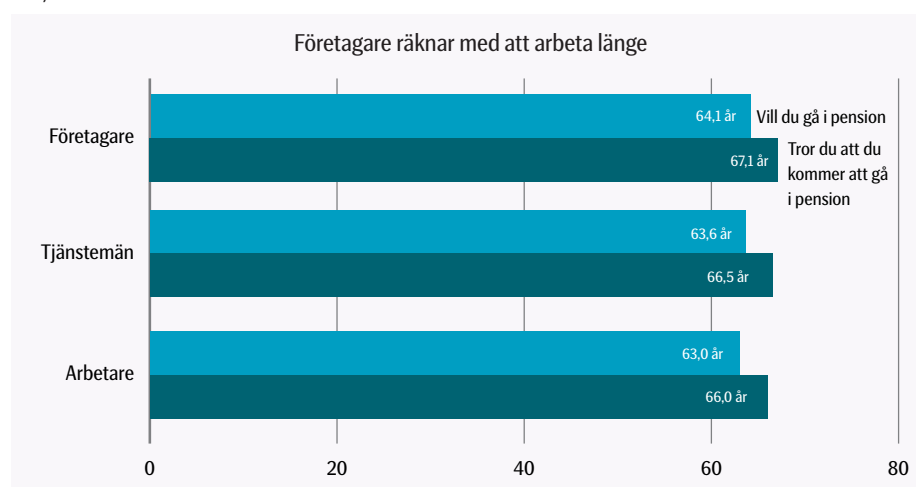
Bland de som själva är pensionerade är det emellertid drygt hälften som anser att standarden är god, medan en av fem anser att den är svag.

Företagares pensioner

Företagare har ett särskilt perspektiv på pensioner, det framkommer i Velfärdsbarometerns undersökningar. Småföretagare utan sparande i en tjänstepension hör till de grupper som riskerar att få särskilt låga pensioner i relation till arbetsinkomsterna under livet. Mot den bakgrunden är det naturligt att egenföretagare är den grupp där högst andel, 77 procent, anger att de pensionssparar privat. I hela befolkningen är det 54 procent som svarar ja på samma fråga.

Företagarna är den grupp som anger högst väntad pensionsålder 67,1 år i genomsnitt. Företagarna har även en relativt hög önskad genomsnittlig pensionsålder, 64,1 år.

Företagares svar på frågorna: Ungefär vid vilken ålder vill du gå i pension? Vid vilken ålder tror du att du kommer att gå i pension?

Nya invandrares pensioner

De senaste två decenniernas invandrare som kommit till Sverige som skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande och gått i pension har låga pensioner, i snitt cirka 4 700 kr i månaden. Det visar statistik som SCB tagit fram till Velfärdsbarometern baserat på preliminära uppgifter om 2014 års pensionsinkomster till dem som är 65 år och äldre.

Särskilt låga pensioner har de som är födda 1938 eller senare och som därför omfattas av de nya regler för garantipension där det krävs 40 års bosättning under yrkesverksam ålder i Sverige för att få hela beloppet. Den som kommit till Sverige och fått uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande kan dock i vissa fall få räkna med bosättnings tid från sitt hemland. I de fall garantipensionen ändå är otillräcklig kan de med de lägsta pensionsinkomsterna också få äldreförsörjningsstöd.

Nivån på den allmänna pensionen som individen får beror på en kombination av årlig arbetsinkomst och antal år på arbetsmarknaden. Invandrare kan därför få låg ålderspension både på grund av kortare vistelsetid i Sverige än infödda och på grund av lägre inkomster till följd av lägre arbetskraftsdeltagande.

Många invandrare anländer till Sverige vid högre ålder än då individer vanligtvis inträder på arbetsmarknaden. De individer som ingår i denna SCB-undersökning har som mest haft två decennier på svensk arbetsmarknad innan de fyllde 65.

Sysselsättningsgraden bland utrikes födda är idag 65 procent, att jämföra med inrikes födda vars sysselsättningsgrad är 80 procent.

Invandrades pensionsinkomster 2014

Den granskade invandrargruppens pensionsinkomster 2014 var i snitt 4 704 kr i månaden. Av dessa pensioner bestod 4 236 kr per månad eller 90 procent av garantipension.

Individerna i invandrargruppen hade inkomster från de olika delarna av pensionssystemet enligt följande:

- 96 procent av individerna hade inkomster från garantipension i någon utsträckning
- 15 procent hade inkomster från tjänstepension
- 1,7 procent hade inkomster från privat pensionssparande

Det kan jämföras med övriga pensionärer där individernas pensionskällor fördelade sig så här:

- 37 procent av individerna hade inkomster från garantipension
- 88 procent hade inkomster från tjänstepension
- 28 procent hade inkomster från privat pensionssparande

De yngre pensionärer från de tre länder som flest asylsökande kommer ifrån idag, Afghanistan, Irak och Syrien, har pensioner på omkring 2 000 till 4 000 kr i månaden. Allra lägst genomsnitt för alla åldersgrupper har de med bakgrund i Afghanistan, 4 143 kronor per månad. De som kommer från Irak respektive Syrien hade bara något högre pensionsinkomster, 4 365 respektive 4 393 kr i snitt.

De individer som kom från Afghanistan, Somalia och Syrien fick alla mellan 98 och 99 procent av sina pensioner från garantipensionen.

Dessa pensionsnivåer kan jämföras med övriga pensionärer i Sverige som i snitt fick drygt 16 000 kr i månaden 2014.

Pension till invandrade 1994-2014

Ursprungsland	Pensionsinkomst i snitt per månad
Bosnien	4 804
Fd Jugoslavien	4 386
Irak	4 365
Somalia	5 130
Iran	5 404
Afghanistan	4 143
Syrien	4 393
Övriga länder	5 204
Hela gruppen	4 704

Pensionsinkomst per månad till invandrade 1994-2014 som skyddsbehövande eller anhöriga till skyddsbehövande med pensionsinkomst 2014.

SEB:s välfärdsindex

Index (0-100)	Samtliga	Sverige	Danmark	Finland	Norge
När man behöver gå till tandläkaren kan man känna sig trygg med att ha tillgång till tandvård av hög kvalitet	74	70	78	72	75
Om jag skulle bli sjuk eller skadad känner jag stort förtroende att få vård med hög kvalitet	73	63	75	71	76
Om jag skulle bli sjuk eller skadad känner jag stort förtroende för att få vård inom rimlig tid	69	58	70	69	71
Jag känner mig trygg med att den svenska/danska/finska/norska barnomsorgen och skolan håller hög kvalitet	62	53	59	65	64
Om jag skulle bli sjuk så att jag inte kan arbeta känner jag mig trygg i att sjukförsäkringen ger mig det ekonomiska stöd jag behöver	58	47	58	54	64
Barnföräldrar kan känna sig trygga med att föräldrapenning och barnbidrag ger dem det ekonomiska stöd man behöver	56	60	57	52	58
Alla i S/D/F/N har samma möjligheter att ta del av den svenska/danska/finska/norska välfärden	55	49	57	48	61
Om man hamnar i ekonomisk kris och utan inkomst kan man känna sig trygg med att få försörjningsstöd	53	46	50	59	50
Pensionärer kan känna trygghet att man i S/D/F/N får den nivå av pension som man behöver	53	39	56	47	59
Som arbetslös kan man känna sig trygg med att få det ekonomiska stöd man behöver	51	39	53	48	53
Som arbetslös kan man känna sig trygg med att få den assistans från Arbetsförmedling och andra myndigheter man behöver för att komma tillbaka i arbetslivet	50	36	52	47	52
Jag har ett stort förtroende för att äldreården tar hand om mig som gammal	45	37	47	41	49

